

Parkanon Alaskylän viemärikanavan muinaisjäännösinventointi v. 2012.

Vadim Adelin kommentit arkeologisista inventointikohteista kursivilla, oma kommenttimme kommenttiin sen alla.

Kohde 12 Haukkala, historiallinen maarakenne (kuoppa). Suunniteltu vesihuoltolinja kulkee raportin kartan mukaan n. 15 m etäisyydellä, muinaisjäännöksen SE-puolella. Inventoijan mukaan linja tulee kulkemaan jyrkän rinteiden alapuolella eikä siten uhkaa muinaisjäännöstä. Jos näin on, asia on kunnossa. Tarvittaessa voidaan kuitenkin pitää maastokatselmus paikalla.

Mikroliitti Oy:n vastaus: Suunnitellulla paikalla linja ei mitenkään ja millään tavalla uhkaa edes etäisesti kyseistä kohdetta.

Kohde 13 Laurikka, historiallisia viljelyröykkiöitä. Tiedot kohteesta ovat puutteellisia. Inventointiraportin mukaan röykkiöt ovat todennäköisesti kaskiraunioita. Tässä tapauksessa niitä koskee muinaismuistolain rauhoitus. Vesihuoltolinja tulee siirtää röykkiöalueen ulkopuolelle, riittävälle etäisyydelle. Suunnitelmaa voidaan arvioida uudestaan tarkemmin täydennetyin raportin perusteella.

Mikroliitti Oy:n vastaus: tiedot kohteesta ovat täsmälleen tehtyjen havaintojen mukaisia. Kyseessä ovat hyvin epämääräiset pienet kiviraiviot kivikkoisessa maastossa joiden lukumäärä – joitain – on juuri oikea ja ainoa saatavissa oleva tieto ilman laajaa ja perusteellista kaivaustutkimusta. Kyseessä on kivien raivauksen vähäiset ja epämääräiset ja tuskin havaittavat merkit muutenkin kivikkoisessa maastossa, jossa luontaisen kivikon ja siinä olevien raivattujen kivien erottaminen on paljolti tulkintaa. Mitään lisätietoja tms. ei ole saatavissa eikä havaittavissa. Emme tule paikkaa uudestaan tarkastamaan tai tutkimaan, emmekä raporttia millään tavalla täydentämään tältä osin. Erittäin kokeneen inventoijan yksiselitteinen käsitys on että kyseessä ei ole muinaisjäännös. Emme suostu tätä kohdetta muinaisjäännökseksi nimittämään. Sellainen se ei ole. Missään muualla ei vähäisiä ja tulkinnanvaraisia historiallisen ajan kiviraivioita – olkoon syynä pelto-, puutarha tai kaskiviljely, ole muinaisjäännöksenä käsitetty saati että tällaiset jäänteet olisivat mitään rakennus- tai maankäyttötoimintaa estäneet tai haitanneet millään tavalla. Jos Pirkanmaan maakuntamuseo kiistää tutkimuksemme tuloksen, on Pirkanmaan maakuntamuseo velvollinen itse ja omalla kustannuksellaan osoittamaan, että kyseessä on kiinteä muinaisjäännös. Jälkikäteen havaittuna oli suuri virhe että ylipäätään kohteen raporttimme.

Maakuntamuseon toiminta tässä kohden on mielivaltaista, asiantuntematonta ja pöyristyttävää maastoinventoijan halveksuntaa.

Kohde 14 Haukkumaa, historiallinen kylätontti. Kyseessä on muinaismuistolain suojaama kiinteä muinaisjäännös, sana "mahdollinen" poistettava suunnitelmasta). Lähtökohtaisesti vesihuoltolinja tulisi sijoittaa vähintään 20-25 m:n etäisyydelle raportissa olevasta rajauksesta. Toteuttaminen nykyisen suunnitelman mukaisesti on mahdollista vain arkeologin valvonnassa. Jos valvonnan yhteydessä havaitaan merkkejä muinaisjäännökseen kuuluvista kiinteistä rakenteista tai kerroksista, työt pysäytetään, tehdään tarvittavat dokumentointitoimenpiteet ja maakuntamuseo arvioi linjan siirron tai jatkotutkimusten tarpeen.

Mikroliitti Oy:n vastaus: ei huomauttamista. Raportissamme paikka on esitetty muinaisjäännökseksi. Valvota tällaisessa paikassa on perusteltua ja normaali toimenpide.

Kohde 17 Alaskylä Laatu Ylinen, historiallinen kylätontti. Raportin mukaan kyseessä on muinaismuistolain suojaama kiinteä muinaisjäännös. Vesihuoltolinja tulee siirtää kauemmas kylätontin rajasta sen etelä- ja länsipuolelle, pellolle. Jos etäisyys muinaisjäännöksen rajauksesta

on vähintään 20 m, arkeologisia toimenpiteitä ei tarvita. Muuten ko. haarat voidaan kaivaa vain arkeologin valvonnassa.

Mikroliitti Oy:n vastaus: ei huomauttamista. Raportissamme paikka on esitetty muinaisjäänneksi. Valvota tällaisessa paikassa on perusteltua ja normaali toimenpide.

Ohessa on suunnittelualueen pohjoisosan kartta, johon on vihreällä rasteroinnilla merkitty alueet, joilla vesihuoltolinjoja voidaan rakentaa ilman arkeologisen inventoinnin täydentämistä. Muualla tarvitaan peltoalueiden täydennysinventointia (sama koskee siis myös hankealueen keski- ja eteläosaa). Tällä toivottavasti pääsette kuitenkin alkuun.

Mikroliitti Oy:n vastaus: Kaikki viemäriinjan kohdalle osuvat **potentiaaliset muinaisjäänne- maastot tutkittiin ja tarkastettiin** ja yhdeltä sellaiselta paikalta löytyikin ehjä kivikautinen asuinpaikka. Täydennysinventointi on tarpeeton ja toteutuessaan täysin turhaa näennäistyötä ja rahan tuhlausta. Pirkanmaan maakuntamuseon on esitettävä vahvat perusteet ja tarkat perustelut sille miksi peltoalueita tulisi edelleen inventoida.

Pirkanmaan maakuntamuseon kartta alueista joille saa rakentaa ja mille ei, on käsittämätön ja alueen tuntevien inventoijien mielestä mielivaltaisen. Emme näe mitään asiallista syytä ja arkeologista tai muinaismuistolakiin nojaavaa perustetta miksi muille alueille (pois luettuna kylätontit) ei saisi viemäriinjaa kaivaa. Mielestämme Pirkanmaan maakuntamuseon lausunto pitäisi jättää huomiotta ja linja rakentaa asiaa enää pitkittämättä. Pirkanmaan maakuntamuseolla ei ole mitään pakko-oikeutta sitä estää muualla kuin muinaismuistolain mukaisilla muinaisjäänneksillä.

Alueella on käytännössä yksi korkeustaso – muinaisrantataso – n. 93-94 m korkeudella, josta voi löytää esihistoriallisia pyyntikulttuurin muinaisjäänneksiä. Sen yläpuolella on sijainnut Ancy-lusjärvi – selkeitä rantatörmä ei ole havaittavissa. On hyvin epätodennäköistä että sen aikaisia paikkoja tämänkaltaisessa maaperässä ja maastossa olisi. Muinaisjäänneksille potentiaalisia peltoja ei linjan kohdalla ole. Se on inventoijien maastossa saama käsitys eikä siihen ole mitään lisättävää eikä muutettavaa. Onko Pirkanmaan maakuntamuseolla asiasta parempaa tietoa? Jos on, niin ne olisi perusteltava ja esitettävä. Pelkkä mielivaltaisen ”käsky” ei ole riittävä eikä asiallinen peruste täydennysinventoinnille.

Tutkittuani muiden tahojen (kuten Museovirasto, Pirkanmaan maakuntamuseo) viime vuosina tekemiä erilaisten linjojen muinaisjäänneinventointeja, voin todeta että emme me omissa lukuissa vastaavissa inventoinneissa eivätkä muut tahot ole tutkineet tarkemmin kyntämättömiä peltoja muualla kuin selvästi hyvin potentiaalisilla, suppeahkoilla maastonkohdilla joista on usein ollut vielä saatavissa ennakkotietoja mahdollisesta muinaisjäänneksistä. Jokainen kokenut inventoija tietää:

- peltoon tehdyistä satunnaisista koekuopista – erityisesti jos maaperä hienoaineksesta - saa äärimäisen harvoin havaintoja aiemmin tuntemattomasta muinaisjäänneksistä. Peltoja koekuopittamalla ei muinaisjäänneksiä löydä.
- Juuri kynnetystä pellostä ei saa havaintoja muinaisjäänneksistä – ei edes ennestään tunnetusta, runsaslöytöisestä paikasta. Kynnetyn pellon on ”rapauduttava” ja runsaiden sateiden on sitä piestävä viikkoja ennen kuin löytöjä alkaa paljastumaan.
- Sama koskee juuri kylvettyä ja jyrättyä peltoa

Petteisiltä sekä hiljattain kynnetyiltä tai jyrättyiltä pelloilta ei käytännössä voi uusia muinaisjäänneksiä löytää kuin aivan sattumalta. On täysin epäeettistä ja epäammattimaista ryhtyä em. peltoja inventoinnissa tutkimaan tarkemmin ilman ennakkotietoa mahdollisesta muinaisjäänneksistä jollain suppealla maastonkohdalla.

Inventoinnissamme toimittiin peltojen kohdalla kuten sekä me, että muut ammattimaisesti toimivat tahot ovat aiemmin toimineet ja jatkossakin toimivat. Miksi erityistä huomiota kiinnitetään peltojen tutkimistarkkuuteen? Eikö saman pitäisi koskea myös metsiä ja pusikoita ym.

Mitä siis täydennysinventoinnissa tehtäisiin? Olisimme inventoivina, tekisimme onton, mutta muodollisesti näyttävän raportin – ja asiakas maksaa. Mielestämme Pirkanmaan maakuntamuseon tulisi itse vastata käsityksistään (etenkin kun perusteettomia) ja omalla kustannuksellaan suorittaa vaatimansa täydennykset.

Raportoinnin puutteita koskevan listan laitan vähän myöhemmin.

Mikroliitti Oy:n vastaus: Puutteet - ja hyvin vakavat sellaiset - ovat nyt muualla kuin raportissamme. Raporttimme kestää vertailun kaikkiin muihin, sekä omiimme, Museoviraston tekemiin ja Pirkanmaan maakuntamuseon tekemiin vastaavien inventointien raportteihin. Voin toimittaa vastaavia raportteja vertailtavaksi. Inventoinnin maastotyö oli laadultaan huippuluokkaa. Emme edelleenkään keksi mitään asiallista ammatillista syytä mitä olisimme toisin voineet tehdä. Raporttiamme emme tule muuttamaan asiasisällön osalta millään tavalla (kirjoitusvirheet ja tekniset virheet korjataan jos niitä havaitaan).

Pirkanmaan maakuntamuseon toiminta ja vaatimukset ovat täysin kohtuuttomia ja perusteettomia. On todettava että Pirkanmaan maakuntamuseo on tältä osin toimintakyvytön ja asiantunteaton, sekä toimii asiassa mielivaltaisesti. Asia ja viemärihanke on syytä käsitellä Aluehallintovirastossa sekä sen lisäksi suoraan Museoviraston kanssa ja jättää Pirkanmaan maakuntamuseon lausumat huomiotta. Tämän kaltaiseen mielivaltaan ei tule alistua.

11.10.2012

Timo Jussila
Mikroliitti Oy